

ग्रामीण कृषी मौसम सेवा

भारत मौसम विभाग

प्रायोगिक ब्लॉक लेव्हल अॅग्रोमेट अॅडव्हायझरी बुलेटिन
(आयएमडी आणि आयसीएआर चा संयुक्त उपक्रम)

हवामानावर आधारीत कृषि सल्ला

दिनांक : 04-02-2022

नागपूर(महाराष्ट्र) मध्ये सावनेर ब्लॉक करा साठी हवामान पूर्वानुमान - वर जारी :2022-02-04 (पुढील पाच दिवसांसाठी सकाळी ८:३० वाजेपर्यंत वैध)

हवामान घटक	2022-02-05	2022-02-06	2022-02-07	2022-02-08	2022-02-09
पर्जन्यमान (मिमी)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
कमाल तापमान (अं.से)	29.9	30.0	30.2	30.4	30.5
किमान तापमान (अं.से)	11.9	11.4	11.5	12.2	12.8
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	66	68	70	72	74
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	46	48	50	52	54
वाऱ्याचा वेग(किमी/तास)	5.0	6.0	6.0	7.0	7.0
वाऱ्याची दिशा(अंश)	5	28	73	80	131
मेघाच्छादन (ऑक्ट)	2	1	1	1	2

हवामान सारांश / चेतावणी:

सावनेर तालुक्यामध्ये, भारतीय हवामान विभाग, प्रादेशिक हवामान केंद्र, नागपूर च्या तालुकास्तरीय मूल्य वर्धित अंदाजानुसार, पुढील पाच दिवस दिनांक ०५ फेब्रुवारी २०२२ ते ०९ फेब्रुवारी २०२२ दरम्यान आकाश निरभ्र ते आंशिक ढगाळ राहण्याची आणि हवामान कोरडे राहण्याची अधिक शक्यता वर्तविण्यात आली आहे.

कृषि सल्ला:

रब्बी हंगामातील पिके, फळबागा व भाजीपाल पिकांमध्ये आंतरमशागतीची कामे, कीड व रोग व्यवस्थापनासाठी लेबल क्लेम आधारित शिफारशीत असलेले कृषी रसायनांची फवारणी ची कामे तसेच उभ्या पिकामध्ये अन्नद्रव्य व्यवस्थापनासाठी खते देण्याची कामे तसेच जमिनीतील उपलब्ध ओलावा व पिकाची गरज लक्षात घेता ओलीत करण्याची कामे सुरु ठेवावीत. पिकास ओलीत करताना संध्याकाळच्या वेळी प्राधान्य द्यावे तसेच उपलब्धतेनुसार तुषार व ठिबक सिंचन पद्धतीचा अवलंब करावा. टरबूज व खरबूज पिकाच्या लागवडीसाठी पाण्याचा उत्तम निचरा होणारी, मध्यम ते भारी जमीन निवडावी. ओलिताचे पाणी उपलब्ध असल्यास उन्हाळी भुईमुगाची पेरणी फेब्रुवारीच्या पहिल्या आठवड्यापर्यंत रुंद वाफा व सरी पद्धतीने करावी. उन्हाळी हंगामात ओलिताची उपलब्धता आणि बाजाराची गरज लक्षात घेता पालेभाज्या, भेंडी, गवार, चवळी, काकडी, दुधी भोपळा, काशीफळ, दोडका, कारली, डेमसे, टरबूज, खरबूज, पालक, मुळा, मेथी आणि कोथिंबीर यांची लागवड करावी.

संक्षिप्त संदेश सल्ला:

जनावरांसाठी हिरव्या चाऱ्यासाठी मका पिकाच्या आफ्रिकन टॉल आणि ज्वारी पिकाच्या पुसा चारी, एसएसजी ८९८ या वाणाची लागवड करावी.

पिक निहाय सल्ला:

पिक	पिक निहाय सल्ला
तीळ	उन्हाळी तीळाची (एकेटी १०१, पिकेव्ही-एनटी-११) वेळेवर पेरणी फेब्रुवारीच्या पहिल्या पंधरवड्यात पर्यंत करावी, त्यासाठी बियाणे ३ ते ४ किलो प्रती हेक्टर व रासायनिक खत २५:२५:० नत्र:स्फुरद;पालाश प्रती हेक्टर, त्यामधील नत्र खताची मात्रा समान विभाजन करून २ वेळा द्यावी. पेरणीपूर्वी बियाण्यास बीज प्रक्रियासाठी कॅर्बेन्डाझीम प्रती ३ ग्रॅम/किलो व ट्रायकोडर्म ४ ग्रॅम/किलो, या प्रमाणात बीज प्रक्रिया करावी.
भेंडी	उन्हाळी भेंडी लागवडीसाठी १० ते १५ किलो/हेक्टर बियाणे व त्यासाठी लागवडीचे अंतर ४५x३० से.मी. व शिफारस केलेल्या जातींमध्ये प्रगती, अर्का अनामिका, पुसा मखमली, परभणी क्रांती आणि फुले विभक्त यांचा समावेश करावा.
भात	धान पिकाच्या अधिक उत्पादनाकरीता व खोडकीडीच्या व्यवस्थापनाकरीता कार्बोफ्युरॉन ३ टक्के दाणेदार २५ किलोग्रॅम प्रति हेक्टर (कार्बोफ्युरॉन ३ टक्के दाणेदार २५० ग्रॅम प्रति १०० वर्ग मीटर रोपवाटीका) रोप काढणीच्या ५ दिवस अगोदर रोपवाटीकेत टाकावे. जमिनीची तपासणी करून योग्य प्रमाणात रासायनिक खताचा वापर केल्यास शेती किफायतशीर होते. सर्वसाधारणपणे १२५ किलो नत्र, ५० किलो स्फुरद व ५०

पिक	पिक निहाय सल्ला
	किलो पालाश प्रति हेक्टरी ऊन्हाळी धान पिकास द्यावे. संपूर्ण स्फुरद व पालाश आणि नत्राची अर्धी मात्रा चिखलावर तर उरलेली नत्राची अर्धी मात्रा दोन समान हप्त्यात (फुटवे फुटण्याच्या वेळी साधारणपणे ३० दिवसांनी आणि लोंबी येण्याच्या सुरुवातीस साधारणपणे ६० दिवसांनी) विभागून द्यावी.
गहू	थंडीपासून पिकाचे संरक्षण करण्यासाठी संध्याकाळच्या वेळी गहू पिकास जमिनीतील ओलावा व पिकाची गरज लक्षात घेता पिक अवस्थेनुसार कांडी धरण्याची उशिरा अवस्था (पेरणीनंतर ४५-५० दिवस), फुलोरा अवस्था (पेरणीनंतर ६५-७० दिवस), फुलोरा अवस्था (पेरणीनंतर ६५ ते ७० दिवस), दाण्याची दुधाळ अवस्था (पेरणीनंतर ८० ते ८५ दिवस) मध्ये असताना सिंचन करावे. ढगाळ वातावरणामुळे गहू पिकामध्ये मावा किडीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास व्यवस्थापनासाठी थायमेथोक्झाम २५ % डब्ल्यूजी १० ते १५ ग्राम किंवा क्निनालफॉस २५ % प्रवाही ईसी ४० मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. सद्य परिस्थितीतील ढगाळ वातावरणामुळे गहू पिकामध्ये तांबेरा आणि पानावरील करपा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास मॅनकोझेब ७५ % डब्ल्यूपी २० ते २५ ग्राम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. गहू पिकामध्ये उंदीर व्यवस्थापनासाठी विषयुक्त आमिषाचा वापर करावा. विषयुक्त आमिष तयार करण्यासाठी धान्याचा भरडा ४९ भाग, थोडे गोडे तेल व १ भाग ब्रोमाडीओलोन ०.२५ % सीबी एकत्र मिसळावे. चमचाभर आमिष प्लास्टिकच्या पिशवीत टाकून शेतातील जिवंत बिळामध्ये टाकावे किंवा बिलाजवळ ठेवावे.
भुईमूग	ओलिताचे पाणी उपलब्ध असल्यास उन्हाळी भुईमुगाची पेरणी फेब्रुवारीच्या पहिल्या आठवड्यापर्यंत रुंद वाफा व सरी पद्धतीने करावी. टीएजी- २४ किंवा एसबी- ११ या जातीचे हेक्टरी १२५ किलो बियाणे वापरावे. प्रती किलो बियाण्यास ट्रायकोडर्मा ५ ग्राम, रायझोबियम २५ ग्राम, पीएसबी २५ ग्राम या जीवाणू संवर्धनाची बीज प्रक्रिया करून पेरणी करावी. उन्हाळी हंगामात टीएजी- २४ हा वाण ३० x १० सेंमी व एसबी-११ हा वाण ३० x १५ किंवा ४५ x १० सेंमी अंतरावर पेरावा.
हरभरा	घाटे अळीच्या एकात्मिक व्यवस्थापनासाठी उपाययोजना कराव्यात. शेतामध्ये प्रती हेक्टरी २० पक्षीथांबे लावावे. घाटे अळीच्या नियंत्रणासाठी कामगंध सापळे (हेक्झाल्युर) एकरी दोन किंवा हेक्टरी पाच लावावेत. सापळ्यामध्ये सतत तीन दिवस आठ ते दहा पतंग आढळल्यास व्यवस्थापनाच्या उपाययोजना कराव्यात. पिकाचे निरीक्षण करून किडीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास किंवा पिक ४० ते ५० % फुलोरा अवस्थेत असताना सर्वप्रथम वनस्पतीजन्य किंवा जैविक किटकनाशकांना प्राधान्य द्यावे. त्यासाठी पहिली फवारणी निंबोळी अर्क ५ % किंवा अझाडिरेकटीन ३०० पीपीएम ५० मिली प्रति १० लिटर पाणी या प्रमाणात मिसळून नापस्याक पंपाने फवारणी करावी. पावर स्प्रेयर ने फवारणी करायची असल्यास किटकनाशकाची मात्रा तीन पट करावी. किडीने आर्थिक नुकसान पातळी गाठली असल्यास क्निनालफॉस २५ टक्के ईसी २० मिली किंवा इमामेक्तीन बेन्झोएट ५ % एसजी ३ ग्राम किंवा फ्ल्यूबेंडीअमाईड २० % डब्ल्यूजी ५ ग्राम किंवा क्लोरांटानिलिप्रोल १८.५ एससी २.५ मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
तूर	परिपक्व अवस्थेतील तूर पिकाची काढणी व मळणी ची कामे सुरु ठेवावीत आणि काढणी व मळणी केलेला शेतमाल सुरक्षित आणि कोरड्या ठिकाणी साठवणूक करावा.

फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला:

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
संत्रा	ठिबक सिंचनाद्वारे १ ते ४, ५ ते ७ व ८ वर्षावरील झाडांना अनुक्रमे ९ ते ४०, ६० ते ९६ आणि १०८ ते १३७ लिटर प्रति दिवस पाणी द्यावे. ठिबक संच नसल्यास दुहेरी आळे पद्धतीने ७ ते १० दिवसाच्या अंतराने ओलीत करावे. या काळात सर्वसाधारणपणे लिंबूवर्गीय लीफ मायनर व सायला या किडी सक्रिय असतात. लिंबूवर्गीय सायला किडीच्या नियंत्रणासाठी अंबिया बहाराच्या वेळी इमिडाक्लोप्रीड ०.५ मिली, क्निनालफॉस २ मिली किंवा डायमेथोएट २ मिली प्रति एक लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. लीफ मायनर किडीच्या व्यवस्थापनासाठी थायमेथोक्झाम ०.३ ग्रॅम किंवा फेनव्हॅलेरेट १ मिली प्रति लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. आवश्यकता भासल्यास १० दिवसाच्या अंतराने दुसरी फवारणी करावी. लिंबूवर्गीय मावा किडीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास क्निनालफॉस @ 2 मिली किंवा डायमेथोएट @ 2 मिली प्रति लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. झाडाच्या खोडावर डिकाचा स्त्राव निघत असल्यास डिकाचा भाग धारदार चाकूने काढून टाका आणि झाडाच्या खोडाच्या प्रभावित भागावर मेटालॉक्सिल पेस्ट किंवा फॉसेटील एएल ची पेस्ट लावावी. या काळात पाने खाणाऱ्या अळीचा प्रादुर्भाव दिसून येतो. पाने खाणाऱ्या अळीच्या व्यवस्थापनासाठी क्निनालफॉस २ मिली किंवा फेनव्हॅलेरेट २ मिली प्रति एक लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. आंबिया बहाराच्या वेळी जिबरेलिक आम्ल १.५ ग्राम सोबत १ किलो युरिया १०० लिटर पाण्यामध्ये मिसळून फवारणी करावी. (पाण्यात मिसळण्यापूर्वी 10 मिली अल्कोहोलमध्ये गिबरेलिक ऍसिड विरघळावा)
टोमॅटो	उच्च आद्रता, जास्त जमिनीतील ओलावा, ढगाळ हवामान व कमी तापमान यामुळे टमाटे पिकावर भुरी रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास हेक्झाकोनाझोल १ मिली प्रति लिटर पाणी किंवा डीनोकॅप १ मिली प्रति लिटर पाणी किंवा पाण्यात विरघळणारे गंधक २.५ ग्राम प्रति लिटर पाणी किंवा कार्बेन्डाझीम १ ग्राम प्रति लिटर पाणी, ट्रायडीमेफॉन २५ डब्ल्यूपी ०.४ ग्राम प्रति लिटर पाणी किंवा डायफेनकोनाझोल ०.५ मिली प्रति लिटर पाणी किंवा क्रेसोक्झाम मिथिल ४४.३ % एससी २ मिली प्रति लिटर पाणी किंवा प्रोपीकोनाझोल २५ ईसी १ मिली प्रति लिटर पाण्यात मिसळून स्वच्छ हवामान परिस्थिती असताना फवारणी करावी.
आंबा	आंब्याच्या मोहोरावर तुडतुडे किडीचा प्रादुर्भाव आर्थिक नुकसान पातळी गाठत असल्यास तुडतुडे किडीच्या व्यवस्थापनासाठी बुप्रोफेझीन २५ % प्रवाही १० मिली किंवा डेल्टामेथ्रीन २.८ % प्रवाही ५ मिली किंवा इमिडाक्लोप्रीड १७.८ % प्रवाही ४ मिली किंवा लॅम्बडा सायहॅलोथ्रिन ५ टक्के प्रवाही ५ मिली किंवा मिथाईल डिमेटोन २५ टक्के प्रवाही १० मिली किंवा डायमिथोएट ३० टक्के प्रवाही १६.५ मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. आंबा वरील भुरी रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी हेक्झाकोनाझोल ५ टक्के प्रवाही १० मिली किंवा पेनकानझोल १० टक्के प्रवाही ५ मिली किंवा सल्फर

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
	८० टक्के पाण्यात मिसळणारी भुकटी ३० ग्राम किंवा डिनकॅप ४८ टक्के प्रवाही ५ मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
टरबूज	उन्हाळी हंगामात टरबूज पिकाची लागवडी साठी शुगर बेबी, असाही यामाटो, अर्का ज्योती, अर्का माणिक या वाणाची निवड करावी. लागवडीवेळी ४० किलो नत्र, ४० किलो स्फुरद व ४० किलो पालाश द्यावे व ४० किलो नत्र लागवडी नंतर ३० दिवसांनी द्यावे.
खरबूज	उन्हाळी हंगामात खरबूज पिकाच्या लागवडीसाठी हरा मधु, पुसा शरबती, पंजाब सुनहरी, अर्का राजहंस, अर्का जीत, पुसा मधुरस या वाणाची लागवड करावी. लागवडीवेळी ४० किलो नत्र, ४० किलो स्फुरद व ४० किलो पालाश द्यावे व ४० किलो नत्र लागवडी नंतर ३० दिवसांनी द्यावे.

पशुधन विषयक निहाय सल्ला:

पशुधन विषयक	पशुधन विषयक निहाय सल्ला
बकरा किंवा बकरी	शेळ्यांच्या करडा च्या अंगावर गोचीड पिसावांचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास करडांना समप्रमाणात राख व ५० % कार्बारील पावडर मिसळून अंगावर चोळावी. जास्त प्रादुर्भाव असल्यास २ मिली ब्यूटोक्स किंवा अमित्राझ औषध टाकून शेळ्या व करडांना अंघोळ घालावी. कीटक नाशकाचा वापर अतिशय सावधपणे करावा व करडांना चाटून विषबाधा होणार नाही याची काळजी घ्यावी.

इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला:

इतर (माती / जमीन तयार करणे)	इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला
सामान्य सल्ला	हवामान आधारित कृषी सल्ला पत्रिकेमध्ये नमूद तारखांची वैधता हि नमूद तारखेच्या मागील दिवसाच्या सकाळी ०८:३० वाजेपासून नमूद तारखेच्या सकाळी ०८:३० वाजेपर्यंत असेल, याची नोंद घ्यावी.